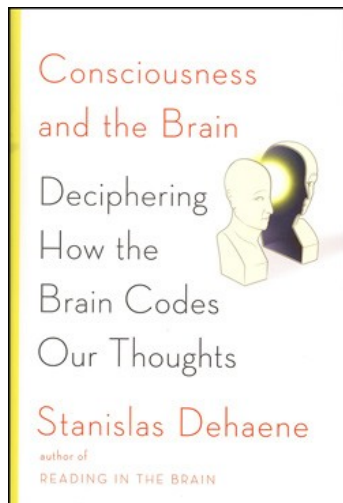

Oppklarende om bevisstheten

ANMELDELSER

BERNT A. ENGELSEN

Overlege, Epilepsienheten
Nevrologisk avdeling
Haukeland universitetssykehus

Dehaene, Stanislas

Consciousness and the brain

Deciphering how the brain codes our thoughts. 336 s, ill. New York, NY: Viking
Penguin, 2014. Pris USD 28

ISBN 978-0-670-02543-5

Bevisstheten er et fascinerende fenomen, og i epileptologien en daglig klinisk utfordring. I en rikholdig samling nye bøker om temaet står denne i en særklasse. Dehaene har basert boken på egen empirisk forskning på normalpersoner og nevropsykiatriske pasienter, inkludert personer med epilepsi som er undersøkt med implanterte elektroder i hjernen.

Forfatteren starter med noen historiske betraktninger, tar for seg bevissthetsforskning i laboratoriesetting og beskriver i detalj egen persepsjonsforskning på mennesker. Vi får innsikt i hva bevisstheten er god for, og lærer om bevissthetsens signaturer. Vi får lese om undersøkelser med dybdeelektroder som registrerer på enkeltcellenivå, og teorier om bevisstheten i et bredere nevrobiologisk perspektiv, og vi får tanker om fremtidig forskning.

Her diskuteres «correlates» og «signatures of consciousness». Vi møter P3, «global ignition» med signalspredning til frontal- og parietallappen, økning av aktivitet i gammabåndspekteret og massiv synkronisering av signaler i cortex som analyseres med «Granger causality analysis» med hensyn til både «bottom-up» og «top down» signaloverføring. Og mye, mye mer, inkludert litt om sykdom og klinikk.

Sentralt står teorien om «Global neuronal workspace», som er et slags korrelat for bevisstheten. Dehaene viser til at forskningen per i dag gir oss kausalitet. Men forfatteren er en utdannet matematiker i tillegg til å være psykolog, så han er av den oppfatning at kun matematisk teori kan forklare hvordan mental aktivitet «reduseres» til nevronal aktivitet.

Denne boken er definitivt den beste undertegnede har lest om temaet. Den er lett å lese og har 35 gode illustrasjoner. Dehaene er ingen filosof som dveler ved «qualia», de subjektive opplevelser, som for eksempel fru Olsens opplevelse av rødheten av rødt!

Her går man hypoteserettet til verks og kartlegger nevrobiologi i en klar og forståelig ramme, og skaper ny erkjennelse. Selvsagt vil noen spørsmål forbli ubesvart, inkludert selvbevissthet, og flere av forfatterens tolkninger er teorier. Jeg savner litt om epilepsi og bevissthet, og i kapitlet *The Ultimate Test*, om klinikk, grenser tankene rundt dyp hjernestimulering ved vegetative tilstander mot tunge etiske vurderinger.

Men alt i alt er det oppklarende innsikt som formidles. Dessuten viser Dehaene til betydningen av det ubevisste for våre valg og hjernefunksjoner. Han samler språk, langtidshukommelse, oppmerksomhet, persepsjon, motorikk og intensjonelle systemer i sin arbeidshypotese.

Boken burde være av interesse for alle nevrologer, nevropsykologer og psykiatere, og den anbefales varmt for alle som lurar på hvorledes bevisstheten hjelper oss i kommunikasjon og kognisjon.

Publisert: 16. september 2014. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.14.0838

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. juli 2026.